

KONT WARNON, LOEIZ !

I – E KER VREST

« Loeiz zo bet laeret !

– Laeret Loeiz ? »

Bodet e oa krennarded Keravel ha Rekourañs e traoñ kastell Brest. Ha mantret ! Ul lunvezh da noz e oa, goude koan, e miz Here eus ar bloavezh 1758. Deut e oa Renan, ur c'hanfard a baotr yaouank pemzek vloaz eus Keravel, da lavaret ar c'heloù spontus d'e vignoned. Ur pemzek bennak a dud yaouank e oa anezho, merc'hed digamambre ha paotred hardizh. Etre pevarzek ha pemzek vloaz e oa ar pep brasañ anezho, ur bidoc'hig bennak en o zouez.

E-pad pell e oa bet an daou rumm, re Rekourañs ha re Geravel, oc'h en em gannañ ha kanañ pouilloù an eil re d'ar re all, eus an eil tu d'egile d'ar stêr Pennfell. A-drugarez da Loeiz Benig e oant bet ehanet d'ober brezel ha deut da vezañ keneiled. Bloaz a oa e oa deut Loeiz, pevarzek vloaz dezhañ, da chom da Geravel. Da di e eontr Nikolaz Benig hag a oa o terc'hel ostaleri Ar C'hi Melen Mat, war ur blasenn vihan dindan ti bras ar Galeoù. Marvet e oa mamm loeiz gant ur c'hleñved spegus ha beuzet e dad en ur besketa er vorlenn. Setu ma oa bet digemeret an emzivad gant e eontr Kolaz, breur e dad. Ur paotr hegarat ha madelezhus e oa Loeiz. Deut e oa a-benn da lakaat an daou strollad enebour da vezañ mignonned.

« Gant piv eo bet laeret 'ta ? a c'houlennas Visant, penn-rener strollad Rekourañs.

- Gant Bara-Du, ar morlaer skrijus. Tapet krog e Loeiz ha lakaet anezhañ, en desped dezhañ, e-bourzh al lestr Santa-Maria.
- Penaos 'peus gouezet an dra-se ? a c'houlennas Mari, dousig Visant.
- E-pad an deiz on bet e Kerc'horr, eme Renan. Evit reiñ an dorn da va eontr Pêr hag e vab, va c'henderv Yann, da gargañ marc'hadourezh en o bag. Ognon, rabez, kignen, irvin, fav hag avaloù-douar. Da gas da Londrez, e Bro-Saoz, evel bep bloaz. Warc'hoazh vintin emaint da loc'h, evit mont di. D'an distro dre Borzh Trein em eus gwelet e oa frelle war-dro ul lestr ouzh an eor, ar Santa-Maria e anv. Tud a oa gant leternioù o vont hag o tont etre al lestr hag ar c'hae. Kargañ traoù. Dre laer e oant oc'h ober o labour, anat e oa. Chomet e oan da sellet, puchet a-dreñv pezhiadoù barrikennoù. Ken em boa gwelet daou vell den bras krog en ur c'hrennbaotr a oant o sachañ d'o heul en desped dezhañ. O anaout am boa graet diouzhtu, ostizien Ar C'hi Melen Mat, Bara-Du ha Glaoda Matiaz, an daou zen bras, ha Loeiz ar c'hrennard. Sotal em boa graet evit reiñ da Loeiz da c'houzout edon eno. Div sutadenn verr hag unan hir. Klevet en doa ac'hanon ha komprenet.
- Renan! en doa distaget en hon trefodach na vez komprenet gant den all ebet. Gennet on gant ar re-mañ. Da Londrez emaint o vont da gas ac'hanon.
- Kont warnon, Loeiz ! am boa respontet en hon trefodach. Ha me dipadapa, d'ar red, kuit da vezañ paket gant al lanfreidi o doa klevet ac'hanon. »

Spouronet e oa ar vandennad tud yaouank o klevet an istor.

« Evit petra e kasint anezhañ da Vro-Saoz? a c'houlennas Anna, dousig Renan.

- Evit gwerzhañ anezhañ d'ar Saozon. Evit lakaat anezhañ da verdeiñ e-bourzh o listri-brezel. N'emañ ket e-unan. Erru eo berr ar Saozon gant ar vartoloded, o vezañ troc'het diouzh ar peurrest eus Europa. Setu m'o deus savet trafikerezh martoloded yaouank evit o listri.
- Petra a vezo graet ? a c'houlennas Sane, ur paotr bras ha laouen.
- Miret outañ da vont da Londrez ! a respontas Perounel, ur plac'h yaouank divorfil.
- Penaos 'gav dit ? a lavaras Neven, ur paotr bihan ha rontik.
- Deomp da c'houlenn digant va eontr mont asambles gantañ da Vro-Saoz warc'hoazh vintin! a lavaras Renan.
- N'eo ket sot ar pezh peus lavaret ! » eme Tangi, ur paotr sioul leun a skiant vat.

Hag ar vandenn d'ar red a-hed an tornaodoù etrezek Kerc'horr. Kustum e oant da c'haloupat. E Porzh-Trein e weljont ar Santa-Maria o lakaat da ouel hag o sevel an eor. Ar paourkaezh Loeiz er strad anezhañ gant un toullad krennarded all bet skrapet gant Bara-Du diwar aodoù Bro-Leon !

Dihunet e voe an eontr ha Yann e vab. « Petra zo o c'hoari ganez, va niz, d'ar poent-mañ diouzh an noz ? » Kontañ a reas Renan an abadenn dezhañ. Teneraet e voe e galon d'an eontr. « Kas ac'hanoc'h ganin ? Ne lavaran ket nann, rak va daou vartolod a zo aet kuit, aon o doa d'ober an treizh abalamour d'ar vorlaeron. Warc'hoazh vintin em boa soñj mont da glask daou all war ar porzh. » Asantiñ a reas Pêr kemer eizh eus ar grennarded nemeken, ar re vrasañ, mat da labourat: Renan, Mari, Visant, Anna, Perounel, Neven, Sane ha Tangi. Dipitet-bras e oa ar re all. Mont a rafent memestra da lavaret da dud an eizh martolod nevez – ar re o doa tud c'hoazh ! - o doa kavet o bugale labour war ar bagoù. A-greiz pep kreiz e voe klevet ur pezh tenn kanol. « Tonnerre de Brest ! » emezo a-unvouezh. Tec'het e oa ur galeour eus ar Skolaj vras (1)

2 – E KÊR LONDREZ

Ul lestr c'hwezek metrad hed e oa ar Sant-Pavaz, pemp metrad ledander ha tri metrad donder dezhañ. Div wern a oa enni, gouelioù ruz teñval outo. Pêr, marc'hadour ha kabiten, a oa ouzh ar stur, Yann oc'h ober war-dro al lienaj hag ar c'herdin. Eñ ivez a zeske d'ar re yaouank merdeñ, lod anezho a ouie diouzh ar bagoù dija. Savet e oa Anna e beg ar wern vras. Bravig ez ae al lestr war-raok kaset gant ur mouchig avel viz.

« Emaomp o vont hebiou da Gastell Perzell ! » a embannas Anna. Ur c'hastell eus ar grennamzer e oa anezhañ, pintet uhel war un enezennig a-vaez da barrez Plougonvelen ». Abati Lokmazhe Penn-ar-Bed, bremañ ! » eme ar plac'h yaouank, ur pennadig diwezhatoc'h. War ur beg-douar e veze gwelet skeudoù ur savadur kozh hag un iliz vras gant un tour uhel. Anaout mat a rae Anna ar vro. Gant he zad, eus Kerc'horr, e oa bet betek eno o pesketa. A-hed ar sizhun e choment er vag, ha kousket enni en noz, lakaet al lien d'ober toenn.

« Emaomp erru e mulgul ar vorlenn ! a embannas ar c'habiten. Dizale e vezimp er mor bras ha ret-mat e vezo deomp diwall diouzh ar vorlaeron.

- Ha diouzh an Arvoriz ivez! a lavaras Yann. Ar gisti-se a vez o klask lakaat ar bagoù d'ober peñse, o c'hwezhañ tan en noz war an tevinier. Gwashoc'h eget ar Baganiz pe ar Gapourien. »

Neuze e voe dispaket daou bezh-kanol, unan a bep tu d'al lestr, ha kasedadoù poultr ha boledoù. Ha roet pep a bistolenn hag a sabrenn d'ar grennarded. « Evidoc'h da werzhañ ho kroc'hen kerañ ma c'helloc'h, ma vezomp taget gant ar forbidden ». Hag ur vouc'hal bennak d'ar re goshañ. « Arvarus-kenañ eo an arroud-mañ eus ar mor, eme ar c'habiten. Skoachet e chom ar vorlaeron gant o listri bihan e-touez an inizi, Benniged, Kammenez, Letiri, Trielen, Ledenez, a weloc'h war an dorn kleiz. Re vras ha re strobuz eo listri ar roue evit gellout mont di d'o c'hilask. » Un dro bennak e oa bet argadet ar Sant-Pavaz ; muioc'h a aon eget a c'hloaz avat !

Daou zevezh war-lerc'h edont en em gavet e genou ar stêr Tamiz. Hag al lestr ha mont goustadik betek kêr Londrez. Dizañjer e oant hiviziken, diwallet-mat gant listri-brezel roue Bro-Saoz. E-pad pell ne weljont nemet tornaodoù goloet a barkeier, prajeier ha koadeier. Diouzh an abardaez e voe stankañ-stankañ an tiez a-bep-tu d'ar ganol. Dizale ec'h errujont e porzh-kenwerzh Londrez. Sebezus nag a vagoù hag a listri a oa ennañ, lod ouzh an eor, kalz reoù all stag ouzh stag ! Ha birvilh forzh pegement war ar c'haeou. Paotred o kargañ pe o tiskargañ marc'hadourezh hag a-bep-seurt traoù all. Edo an noz o vont da serriñ pa stagas Pêr ar c'habiten ar Sant-Pavaz ouzh ur c'hae. « Ret eo deomp diskargañ al legumaj da gentañ ! » a c'hourc'hemennas d'ar re yaouank, mall warno mont war glask o mignon Loeiz. Gant simidi eus Bro-China e voent sikouret da c'houllonderiñ ar vag ha da gargañ glaou enni. Stank e oa ar mengleuzioù glaou e traoñ Breizh-Veur. Ha gwelloc'h marc'had, evit ar Vretoned, eget glaou hanternoz rouantelezh Bro-C'hall. Ouzhpenn kreiz-noz e oa pa voe echuet o labour ganto. « Deomp da glask Loeiz bremañ ! » Ha dao, ar vandennad yaouankizoù war-raok, heñchet gant Yann a anavezze mat kêr Londrez. Chom a rafe Per hag un nebeud krennarded da ziwall al lestr.

Daoust ma oa noz e oa frete e-leizh war ar porzh c'hoazh. Gant leternioù uhel e oa damsklerijennet ar c'haeou hag ar straedoù war-dro. Bale a rae ar re yaouank a-hed ar stêr evit klask roud eus ar Santa-Maria. Ne oa ket aes, kemend-all a listri a-bep-seurt ment ha bro a oa berniet er porzh. En tu

all d'ar c'hae e oa renkennadoù tiez bras ha pinvidik, re ar varc'hadourien hag ar baramantourien, ha tiez bihan dirapar, laboù bras, magazennoù, solieroù evit sanailhañ ar marc'hadourezh. Tavarnioù hag ostalerioù a oa ivez. Klevet e veze tud vezv o vlejal enno. Paotred a zeue er-maez diouto da vont da staotaat er stêr, lod all oc'h en em gannañ gant kontilli. Merc'hed dizolo o bruched hag o divesker a oa o vont hag o tont a-hed ar riblenn. Bep an amzer e teue ur martolod bennak da bokat da hini pe hini anezho, ha mont o-daou, kazi-kazel, dre ur straed teñval. Familhoù peorien, mammoù skuizh ha bugale dreut, gwisket gant truilhoù, a oa o c'houlenn an aluzenn. « Give alms to me ! A little bread, please ! »

« Pegen glac'harus eo ar gêr-mañ ! » a lavare Mari. Gwashoc'h eget kêr Vrest.

– Gwelet ar baourentez washañ skoaz-ha-skoaz gant ar binvidigezh vrasañ ! » eme Perounel en ur ziskouez peorien o kousket dindan kozh pallennoù toull e traoñ manerioù an aotrouien. A-benn ur frapad mat e chomas Visant skodeget. « A-hont, emezañ, ar Santa-Maria ! Re wir eo ! » eme ar re all. Erru e oa lestr ar forbidden a-benn dezho e-kreiz ar stêr, dispak bras e ouelioù gantañ. « O vont kuit emañ ! eme Neven. Buan d'ar Sant-Pavaz ! » a huchas Renan. Ha gaol ! D'ar red ha berr warno e tegouezhas ar vandenn e-kichen o lestr, dres pa oa ar Santa-Maria o tremen hebiou dezhañ. Div sutadenn verr hag unan hir a lezas Renan ha youc'hal : « Kont warnomp, Loeiz ! » en e drefoedach Kavel. Klevet a reas ur c'hwitelladenn wan o respont dezhañ. Klevet e oa bet gant e vignon. Gant fiziañs e tispakjont al lien, sevel an eor, lakaat an dro e-kreiz ar stêr ha dispenn roudoù ar vorlaeron a oa steuziet o lestr er vogidell stank.

3 – WAR-LERC'H AR SANTA-MARIA

Evit doare ne oa ket bet gwerzhet Loeiz e kêr Londrez, p'edo atav e-bourzh ar Santa-Maria ! « Daoust ha da belec'h emaint o kas anezhañ ? » a c'houlenne ar re yaouank. E-pad tri devezh e verdeas ar Sant-Pavaz a-hed aochoù kreisteiz Bro-Saoz. E pep porzh koulz lavaret e choment a-sav evit klask lestr Loeiz. Ha goulenn digant an dud hag e welet o doa. « Sorry Sir, did you see a boat from Brittany with pirates on board ? » « We did not see anv boat . F...you ! » Anat e oa ne felle ket d'ar Saozon skoazellañ ar Vretoned. A-hed ar wech e oa bet sach-blev, ha brezel zoken, etre an div vro. O vont da fallgaloniñ edo ar grennarded pa weljont, da zibenn an trede devezh, ar Santa-Maria ! E Porthpyran, porzh bihan parrez Lannales, e Kernev-Veur edo. A-bell e weled martoloded o kargañ traoù el lestr. War an echu edo al labour ganto, a-hervez. Pignat a reas ar vartoloded e-bourzh. Sevel a rejont al lien hag al lestr ha skeiñ war-zu an donvor.

A-herr e kasas ar c'habiten Pêr ar Sant-Pavaz a-dreuz hent ar forbidden. Hag huchal en uhelgomzer, ur brok difoñs : « Rentit deomp ar paotr Loeiz Benig ho peus laeret e Brest ! » Prest e oa Yann da lakaat tan e mechenn ar pezh-kanol a oa buket etrezek ar Santa-Maria. Da respont e lezas ar vorlaeron ur bordead tennoù kanol, a-raok tec'het kuit e-kreiz ar maged tev. Torret gwern vras ar Sant-Pavaz ha pulluc'het ar pezh-kanol. Gwashañ zo, siwazh, lazhet ar c'habiten Pêr gant ur boled, tapet gantañ e-kreiz e vruched. Na pebezh glac'har evit ar re yaouank, kollet o mestr, o zad zoken, ganto. Yann ha Renan a oa dirollet da leñvañ, simudet ar re all.

Gant tud kêriadenn Lannales, Kerneviz hag a gomze ur yezh tost-kar d'ar brezhoneg, e voent sikouret-bras. Kempenn korf ar c'habiten, e lienañ hag ober ur veilhadenn evit erbediñ e ene d'an aotrou Doue. Fromusat nozvezh kañv, bodet an holl en-dro d'ar c'horf marv. Antronoz vintin e voe sebeliet ar c'habiten Pêr e bered an iliz vihan. Neuze e voe dreset ar vag, kempennet ar wern, lakaet daou bezh-kanol all e-bourzh ha kement zo. Daou zevezh war-lerc'h e voe prest da loc'h en-dro. Kimiadiñ a rejont gant glac'har diouzh ar Gerneviz, bet ken brokus en o c'heñver, ha dreist-holl diouzh an douar ma oa kousket da viken o mestr. « Fleghes truan ! Chons da dhywgh dhe gavos bew agas koweth Louis ! » Alan, mb Pêr, a vefe ar c'habiten hiviziken. « Da belec'h mont,se ? Dispenn roudoù ar Santa-Maria a zo o vont trema ar c'hreisteiz, na petra 'ta ! »

Spontus e voe an devezhioù war-lerc'h evit ar re yaouank. Forzh pegen barrek e oa Yann, anat e oa ne oa ket par d'e dad evit merdeiñ. Ar grennarded kennebeut ne ouient ket gwall vat ar vicher. Un nebeud devezhioù war-lerc'h e voent tapet e-kreiz ur gorventenn vraouac'hus. Kaset ha digaset e veze al lestr war bezhiadoù houlennnoù skrijus, darev da veuziñ bep tro. Ar c'hoataj o strakal, ar

c'herdin o c'hwitellat, al lienaj o regiñ. Barroù avel ha kazarc'h, tan ha luc'hed, kurun o krozal hag o tarzhañ. Spouronet-mik e oa ar re yaouank, o c'houlenn war-lerc'h o mamm, o pediñ Doue hag ar sent. Daoust da se e teujont holl bev er-maez eus ar barr-amzer. E-pad dek devezh da c'houde ne voe mouch avel ebet ha tomm-berv an amzer. Sec'h-korn o gourlañchenn, berr an dour ganto. Ne chome nemet kig-sall ha pesked holenet ganto da zebriñ, ha pesked bev a dapent o linennañ. A-benn daou viz e krogas an *droug-douar*, ar skorbut, d'ober e reuz e-touez ar vartoloded. Ar re yaouankañ ha breskañ a voe tapet da gentañ, Neven ha Tangi, hag ar merc'hed da c'houde-se. Skuizh-divi e oant, aet dinerzh, tamm naon ebet dezho na plijadur gant ar vuhez. Poan en o izili hag en o melloù, dour en o divesker, berr o alan. Ha dreist pep tra, o javedoù hag o daoulagad o tiwadañ.

« Ret eo, eme ar c'habiten Yann, kavout frouezh ha legumaj fresk da zebriñ ». En desket en doa digant martoloded kozh bet o verdeiñ en tu all d'ar bed. « Penaos kaout legumaj ha frouezh e-kreiz ar mor-bras, 'mit-hu ? »

Ken e weljont ul lestr krenn, ur gobar, o lavigat etrezek an hanternoz. »Klaoustre ez eo ur marc'hadour frouezh ! » eme Anna. Ha dao, ar Sant-Pavaz ha mont d'e gavout. Bihanoc'h e oa eget lestr Yann, ha lugutoc'h. En em gavet ur palefarzh lev-mor dioutañ ec'h huchas Visant en uhel-gomzer : « Chomit a-sav, anez... » « Kit da sutal ! » a glevjont diouzh ar gobar a oa kendalc'het gant he hent. « Tan de'hi ! » eme Renan. Torret ar wern vihan gant ar boled. Neuze e tardas ar gobar, fichet ur banniel gwenn e beg ar wern vras. Ne voe tamm emgann ebet, savet o divrec'h gant an tri mordead a oa er bourzh. Frouezh ha legumaj eus an Antilhez a oa ganto, da gas da Vreizh-Veur. Karget e voent er Sant-Pavaz panevet ur guchenn a voe lezet gant an tri martolod. Hag ul lizher da zidamall anezho dirak o faramantour. A-benn un nebeud devezhioù, gant al louzoù mat !, e pareas ar glañvourien.

4 – MORLAERON WAR AN TU MAT.

Derc'hel a rae akipaj Yann da vont war-zu ar c'hreisteiz. Roud ebet atav eus lestr ar forbidden, herrekoc'h e oa eget ar Sant-Pavaz. Renket-mat e oa ar vuhez e-bourzh. Pephini a ouie mat e labour hiviziken. En deiz koulz hag en noz. Sioulik ec'h en em gare Renan hag Anna, ha Mari ha Visant. Pitotig a oa etre Yann ha Perounel, prestik e vefent dousoù da vat. Un tammig avi o doa outo ar baotred all, Tangi, Neven ha Sane. Yaouankik e oant c'hoazh. Ur peur bennak e krogfe ar big en o skouarn ivez !

Deskiñ a raent diouzh an armoù. En em gannañ gant sabrennoù, goustilhoù, bouc'hili. Ober gant ar pezhioù-kanol. Gouren, pignat er c'herdin, lammat eus an eil penn d'al lestr d'egile war-bouez ur fun, splujañ er mor. Da wir vorlaeron e oant aet, ar merc'hed koulz hag ar baotred. O tagañ kobar ar frouezh hag al legumaj o doa bet enkreiz, ha plijadur war un dro. Setu ma tagjont listri all adarre. Bagoù bihanoc'h eget o hini avat, pe a vent ganti. Evit pourchas boued, danvez dilhad, poultr ha boledoù, arc'hant hag aour a-wechoù.

Morlaeron war an tu mat ! Rak ne voe lazhet den ebet ganto, na stlapet gour er mor e-touez ar morvleizi, na c'hwezhet tan en o bagoù, e-giz ma rae ar forbidden all. Evit o bevañs nemetken, hag evit o flijadur ! Un drovezh o doa kavet sklaved du en ul lestr hollandat. Paotred ha merc'hed yaouank, gwazed e barr o brud, mammoù gant bugale. War-bouez chadinier e oant stag e strad al lestr. Skrapet e oant bet war aochoù Afrika. Da Amerika edo an Hollandiz o vont da werzhañ anezho. « Gwerzhañ tud evel chatal ! » Feuket-bras e voe ar re yaouank. « Tud ez eus anezho eveldomp-ni, ha n'eo ket loened int ! Ha goude ma vefe disheñvel o liv, o yezh hag o c'hredennoù ». Distaget e voent gant Renan hag e vignoned ha kemeret en o bag, dieub da vat. Goude bezañ karget ar boued hag an evajoù a oa el lestr hollandat e voe c'hwezhet tan ennañ. Kuit dezhañ da genderc'hel gant e labour lous. En ur skaf bihan e oa bet lezet ar vartoloded da vont.

5 – ENEZ AR FRANKIZ.

Pell hag hir e padas ar veaj ganto c'hoazh, war ar mor-bras. Boazañ difrae a reas ar Vorianed ouzh skipailh Yann. Tamm ha tamm e teujont a-benn d'en em gompren. Pep rummad o teskiñ e yezh d'ar

rummad all. Neven, Sane ha Tangi a gavas pep a bitod, merc'hed yaouank brav ha laouen. Ar pezh zo, ne c'hellent ket chom a-hed o buhez war al lestr. Lod eus ar re zu, ouzhpenn-se, a veze klañv-ki war ar mor.

Un drovezh, e-kreiz an hañv e oa, ec'h en em gavjont gant un enezenn vihan. A-vent gant Molenez, e-kichen enez Eusa, e oa hi. En ur porzhig goudor e voe lakaet ar Sant-Pavaz ouzh an eor. Hag ar vartoloded d'an douar. Tro an enezenn a rejont. Ne oa den ebet o chom enni, laboused ha loened gouez nemetken. Goloet-holl e oa gant gwez frouezh. Eus ar seurt o doa debret el lestr kentañ o doa preizhet. « Douar mat a zo amañ, douar da labourat ! » eme Yann, goude bezañ bet o skrabat. En em gavet e oant en-dro e porzh ar vag, pelloc'h.

« Dleet eo deomp chom amañ da vevañ ! » a embannas Visant.

- Ha Loeiz, mit-hu ! Disoñjet peus anezhañ dija ? a c'houlennas Renan, droug ennañ.
- N'eo ket disoñjet ganeomp, eme Anna. Nemet eo ret deomp chom da ziskuizhañ ur pennad.
- Savomp amañ ur vro nevez, a zisklerias Mari. Kemend-all a dorfejoù hon deus gwelet a-hed hor beaj. »

Hag hi ha digas da soñj d'ar re all eus ar vorlaeron feuls, ar vistri didruez, ar vourc'hizien diskorpul, ar vugale baour o klask o bara, ar merc'hed yaouank o werzhañ o c'horf, ar vezverien oc'h en em gannañ, an drafikerien divezhet o werzhañ Morianed evel chatal, o doa gwelet a-hed o imram.

« Ne fell ket din bevañ en ur bed ar seurt-se ! emezi.

- Me kenneubeut, eme Perounel. Savomp amañ ur republik dieub !
- Republik dieub ar vorlaeron ! a inkantas Yann war an ton bras.
- Ur republik ma ne vo gwasket den ebet. Ma c'hello kaout pep unan un ti da lojañ ha boued da zebriñ ! » eme ar Morian koshañ.

Gant kalon ec'h asantas ar re zu koulz hag ar Vretoned d'ar republik nevez. Un nebeud lezennoù, pe reolennoù kentoc'h, a voe embannet evit kas ar republik en-dro : savet e vefe un ti evit pep tiegezh, pep koublad pe pep den e-unan ; e boutin e vefe labouret an douar ha rannet ar c'hounidigezh etre an holl ; dieub e vefe ar pesketaerezh, gant ma vefe roet o lod d'ar re ne vefent ket evit mont da besketa ; ur yezh nevez a vefe savet, mesket enni yezh ar Vorianed hag ar brezhoneg ; hag argaset ar yezhoù mac'hom, galleg, saozneg, spagnoleg, portugaleg, hollandeg ; skoliet e vefe ar vugale war bep skiant ha pep arzh, ha desket dezho bevañ a-unan, doujus e-keñver an natur hag an dud ; ne vefe na mestr, na roue, na doue uheloc'h eget ar bobl ; bep miz e vefe bodet an holl evit kemer an divizoù a-stroll ; harluet e vefe diouzh an enezenn an neb na fellfe ket dezhañ sentiñ ouzh ar reolennoù-se.

Pa voe digemeret reolennoù Republik Dieub ar Vorlaeron gant an holl e voe lakaet ur banniel da fichañ e beg ur wern uhel. Banniel gwenn ar Peoc'h war Enez ar Frankiz.

Hag ar vuhez nevez o vont en-dro evit pep unan. Glac'haret e chome Renan. Bep pardaez ec'h en em denne ar paotr yaouank war ur garreg uhel war ribl ar mor. Ha sellet gant melkoni ouzh an heol o vont da guzh. Dour en e zaoulagad, o soñjal en e geneil, e lavare : « Kont warnon, Loeiz ! » Neuze e teue Anna da azezañ en e gichen, stok outañ. Gant from e lavare ar plac'h yaouank : « Ya ! Kont warnomp, Loeiz ! »

D'an 12 a viz Here 2021.